

Rantaympäristöjen kehittäminen kaavoituksen keinoin

Puistojen arvot, monipuolinen
virkistyskäyttö ja sujuva pyöräily

Julkinen tila

- Kaikille avoin ympäristö, johon voi mennä ilman erillistä lupaa.
- Esimerkkejä ovat aukiot, puistot, kaupunkimetsät, rannat ja kadut.
- Yhdistää kaupungin eri osat ja toiminnot yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.
- Mahdollistaa kohtaamiset, oleskelun ja vuorovaikutuksen.
- Tarjoaa paikan näkyä, tulla nähdyksi ja osallistua kaupunkielämään.
- Kaikkien käytettävissä, mutta käyttö ja tarpeet vaihtelevat käyttäjäryhmittäin.
- Julkinen tila on myös kaupunkiluonnon elinympäristö ja ekologisten yhteyksien osa.
- Tukee ilmastonmuutokseen sopeutumista ja vahvistaa luonnon monimuotoisuutta.

Voidaanko suunnitella julkisia tiloja, jotka palvelevat kaikkia ja samalla tukevat luontoa?

Kyllä! Hyvällä suunnittelulla

Hyvä kaupunkisuunnittelu ei ainoastaan tee tilaa kaikille, vaan luo paikkoja, jotka koetaan omiksi. Monimuotoiset ja kutsuvat ympäristöt synnyttävät aidosti yhteistä kaupunkitilaa.

- Omaksi koettua julkista tilaa käytetään enemmän.
- Kaupunkitilan tulee tarjota eri ikäisille ja erilaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille syitä viettää siellä aikaa.
- Elävät katutasot, kuten kahvilat, liikkeet ja muut kohtaamispaikat lisäävät tilan vetovoimaa ja käyttöä.
- Kaikille suunniteltu tila houkuttelee monipuolisen käyttäjäkunnan ja vahvistaa kokemusta yhteisestä kaupungista.
- Monimuotoinen käyttäjäjoukko lisää sekä viihtyisyyttä että koettua turvallisuutta.
- Aina ei voida sovittaa yhteen kaikkia tarpeita. Tällöin on tunnistettava, kenen tarpeita painotetaan ja ketkä jäävät vähemmälle huomiolle

Kahdessa erilaisessa kaupungissa työskennelleen kaavoittajan oivallus

Julkisen tilan merkitys ja suunnittelun painopisteet vaihtelevat kaupungeittain. Tässä kaksi erilaista esimerkkiä.

Medellín (yli 2,5 miljoonaa asukasta)

- Noin 4 m² julkista viher- ja virkistystilaa asukasta kohden
- julkisten tilojen määrän lisääminen on ollut kaavoituksen keskeinen tavoite
- jokaisen puiston ja aukion on palveltava monia käyttäjäryhmiä
- kaikki julkiset tilat suunnitellaan erittäin huolellisesti

Suomalaiset kaupungit

- julkisia viher- ja virkistysalueita on yleensä runsaasti
- keskeisiä kysymyksiä ovat laatu, saavutettavuus ja käyttö
- kaikkia julkisia tiloja ei tarvitse kehittää samalla tavalla
- suunnittelussa korostuu merkittävimpien alueiden tunnistaminen.

Joensuun rantapuistot on yksi tällainen keskeinen alue.

Erilaiset julkiset tilat eri tarkoitukseen

Julkisten tilojen luonne, ominaisuudet ja merkitys vaihtelevat niiden sijainnin ja käyttötarkoituksen mukaan.

Niiden luokittelussa ja suunnittelussa on tunnistettava kunkin tilan rooli sekä sille soveltuvat kehittämis- ja hoitotoimenpiteet.

Kaavoitus julkisten tilojen suunnittelun välineenä

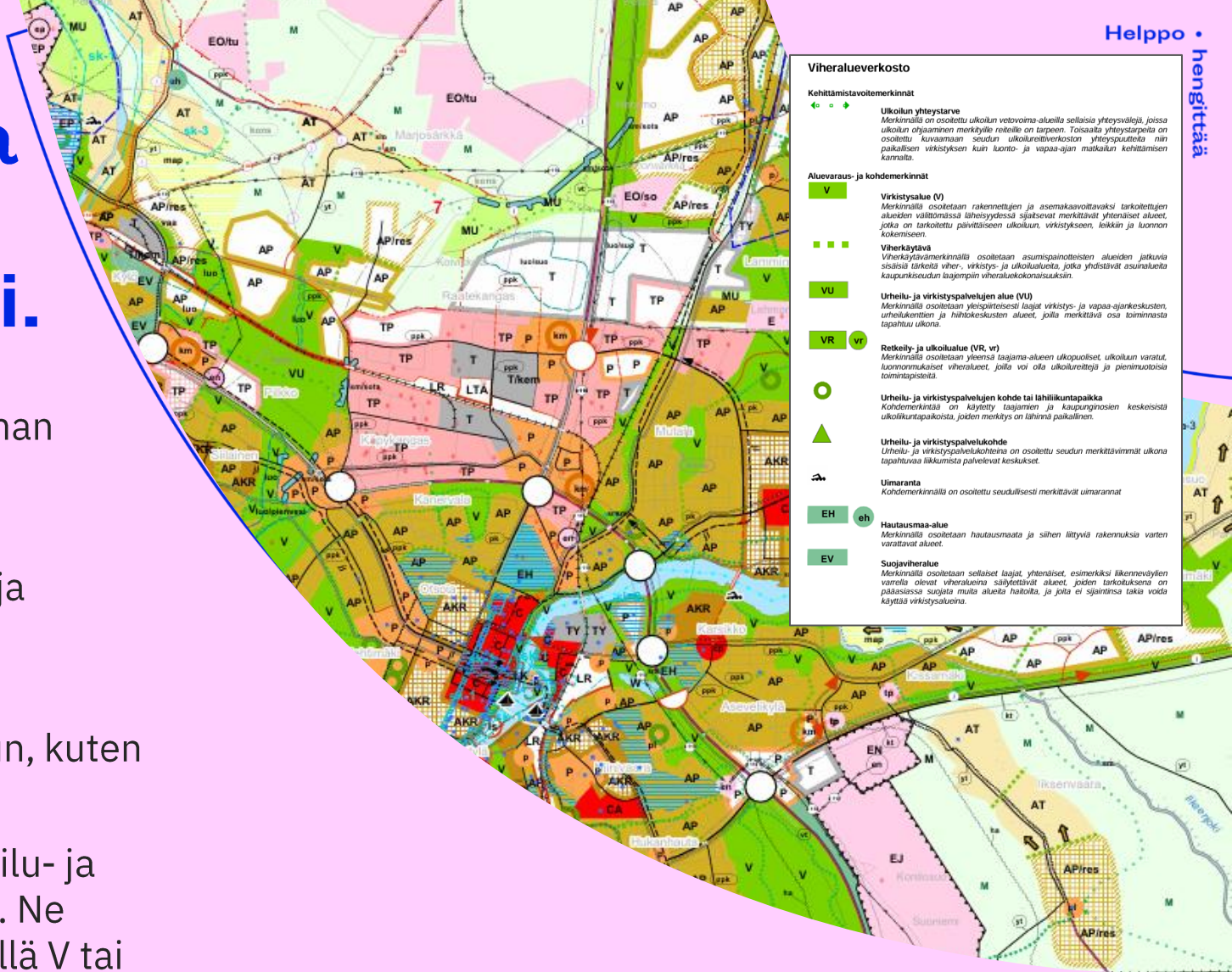
Kaavoitus ja muu maankäytön suunnittelu ovat keskeisiä keinoja julkisten tilojen suunnittelussa.

- Luo edellytyksiä hyvälle elinympäristölle.
- Edistää viihtyisyyttä, turvallisuutta, yhdenvertaisuutta, esteettömyyttä ja monimuotoisuutta.
- Sovittaa yhteen sosiaaliset, toiminnalliset ja ekologiset näkökulmat.
- Määrittelee julkisten tilojen sijainnin, yhteydet ja roolin kaupunkirakenteessa.
- Luokittelee julkisia tiloja maankäytön suunnittelun ja kaavamerkintöjen avulla.

Yleiskaavoituksella on pitkäjänteinen ja strateginen rooli.

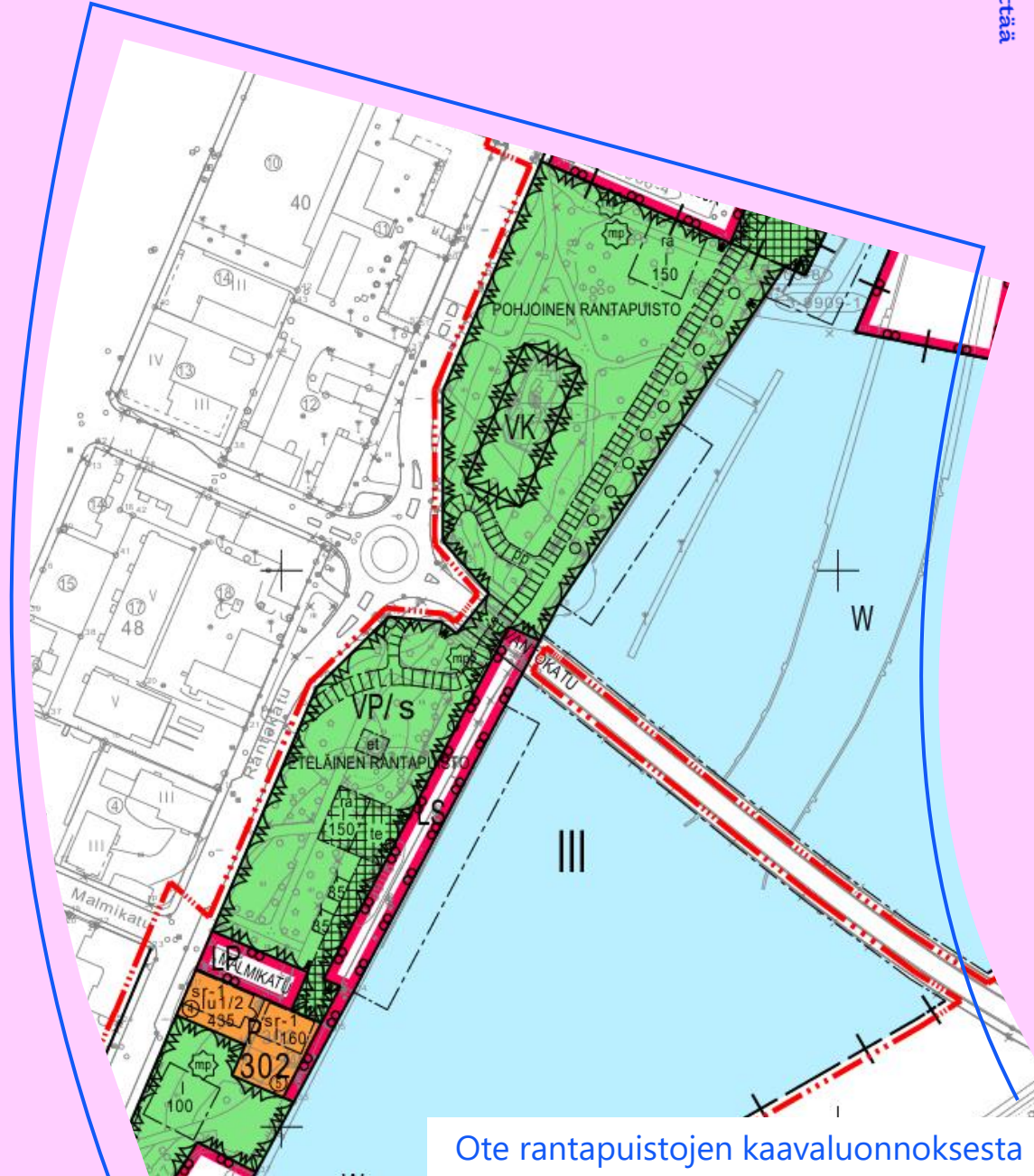
- Yleiskaavassa varataan alueet eri käyttöön ilman yksityiskohtaisia tonttirajoja.
- Alueidenkäyttölain 39 § edellyttää, että yleiskaavoituksessa huomioidaan turvallinen ja terveellinen elinympäristö sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.
- Soveltuu myös teemakohtaiseen suunnitteluun, kuten viherkaavan laatimiseen.
- Virkistysalueet kattavat puistot, urheilu-, ulkoilu- ja uimaranta-alueet sekä muut vastaavat alueet. Ne voidaan yleiskaavassa osoittaa yleismerkinnällä V tai yksilöidä tarkemmilla merkinnöillä (esim. VL, VU, VR).
- Yleiskaava on pitkäjänteinen suunnitelma, jota päivitetään tarpeen mukaan, ei määräajoin.

Ote Joensuun seudun yleiskaavasta

Asemakaavoituksella on yksityiskohtainen ja toteuttava rooli

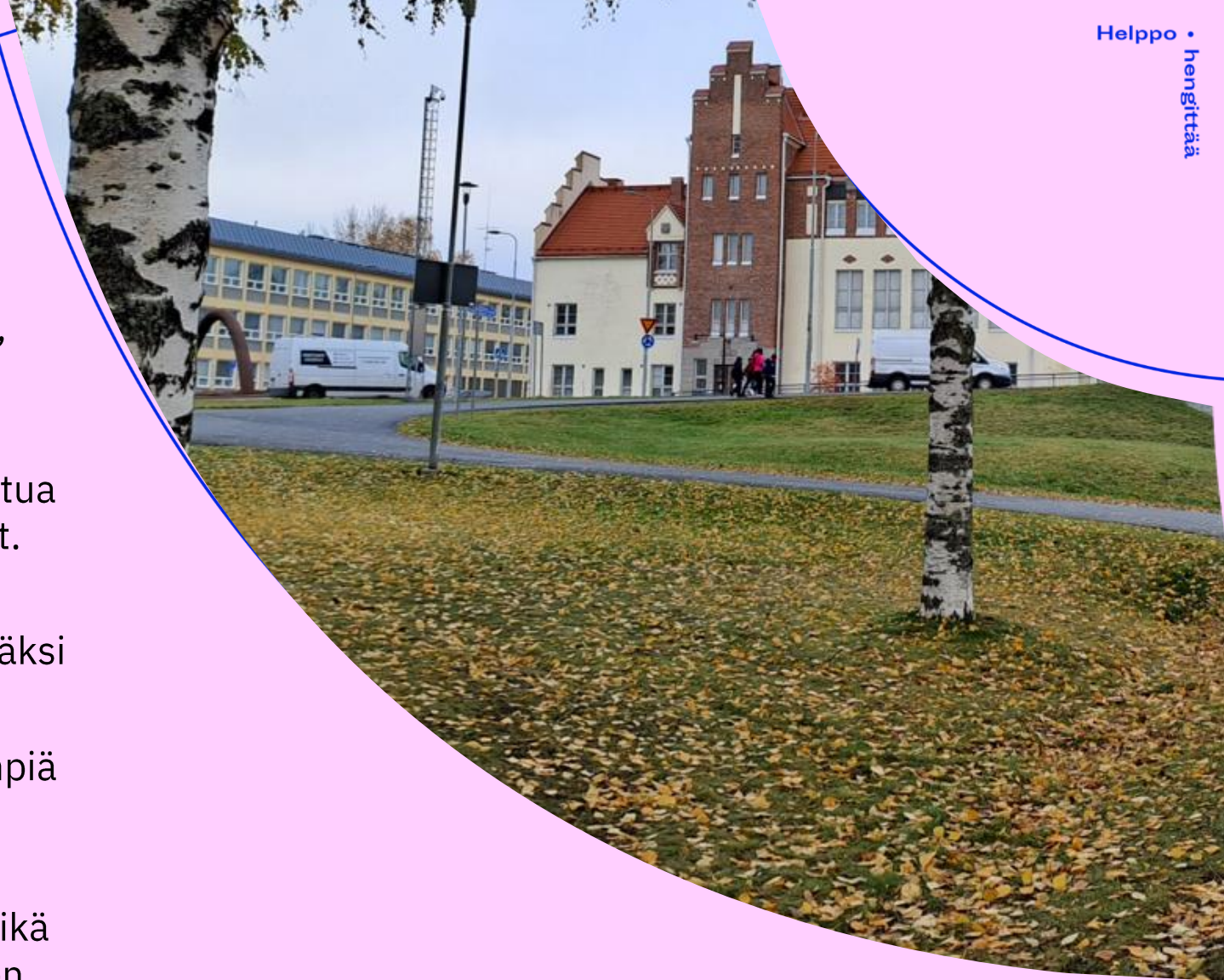
- Yleiskaava ja asemakaava täydentävät toisiaan.
- Asemakaava määrittää miten yleiskaavan eri alueille määrittelemät tavoitteet toteutetaan.
- Alueidenkäyttölain 54 § vaatii, että asemakaavalla varataan riittävästi puistoja tai muita lähivirkistykseen soveltuvia alueita.
- Asemakaavassa ratkaistaan konkreettisesti julkisten tilojen, kuten puistojen, aukioiden, katujen ja virkistysalueiden sijainti, mitoitus ja saavutettavuus.
- Puisto- ja virkistysalueille voidaan sijoittaa vain alueen käyttötarkoitukseen sopivia vähäisiä rakennelmia. Merkittävä rakentaminen on osoitettava asemakaavassa.
- Virkistysalueet voidaan osoittaa asemakaavassa merkinnällä V tai yksilöidä tarkemmilla merkinnöillä (esim. VL, VU, VK, VR, VV).

Ote rantapuistojen kaavaluonnoksesta

Asemakaavan yleispiirteisyys

- Kyseessä on pitkäaikainen ja sitova dokumentti, jossa ei määrätä yksityiskohtaisesti pintamateriaaleja tai kalusteita.
- Julkisten alueiden käyttö ja tarpeet voivat muuttua nopeasti, kuten myöskin säännöt ja vaatimukset.
- Myös uusia tekniikoita ja materiaalivaihtoehtoja kehitetään jatkuvasti (paremmaksi, kestävämmäksi tai ympäristöystävällisemmäksi).
- Liian tarkat määräykset vaikeuttaisivat myöhempiä muutoksia ja voisivat edellyttää raskaita kaavaprosesseja.
- Asemakaavan tulee olla joustava, aikakestävä eikä se saa estää käytännöllisyyden tai turvallisuuden kannalta tarpeellisia ratkaisuja.
- Pintamateriaalit, kalusteet ja muu varustelu määritellään tarkemmin yleissuunnittelussa.

Miten nämä kaavoituksen periaatteet näkyvät käytännössä?

Esimerkkinä Joensuun rantapuistojen asemakaavamuutos

Rantapuistojen asemakaavatyö

- Käynnistettiin vuonna 2024.
- Koskee seitsemää keskustan jokirannalla sijaitsevaa puistoa.
- Kaupunkilaiset ja alueen toimijat ovat toivoneet jokivarren palveluiden kehittämistä ja parantamista.
- Pyöräilyn ja muun puiston käytön välisiä ristiriitoja halutaan vähentää.
- Puistoalueiden käyttömahdollisuuksia halutaan monipuolistaa myös yritystoiminnan tarpeita varten.
- Työn tueksi on tehty selvityksiä, kuultu asukkaita ja suunniteltu maastokävely.
- Asemakaavaluonnos oli nähtävänä keväällä 2026.
- Kaavaehdotus on tarkoitus asettaa nähtäville syyskuun 2026

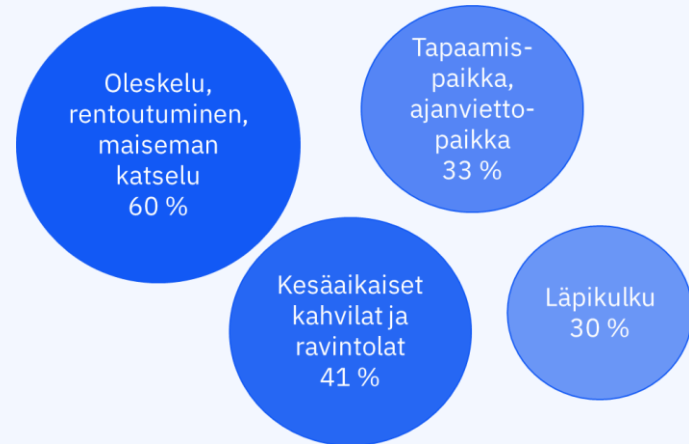

Puisto on nykyään varsin passeli

Rantapuistojen käyttöä ja kehittämistarpeita selvitettiin kyselyllä, johon saatiin 624 vastausta.

- Suurin osa käy puistoissa viikoittain ympäri vuoden.
- Puistoissa oleskellaan, rentoudutaan ja nautitaan maisemista.
- Kävijöitä houkuttelevat myös ravintolat ja kahvilat.
- Liikunta korostuu, erityisesti 65+ -ikäisillä.
- Nykyinen ravintolatarjonta koetaan pääosin hyvänä.
- Yli puolet toivoo, että mahdollinen pysyvä ravintola olisi nykyisen konttiravintolan kokoluokkaa.
- Uusiin rakennuksiin suhtaudutaan varauksella.
- Rantapuistojen luonto ja jokimaisema ovat vastaajille tärkeimpiä arvoja.

Rantapuistoille sopivimpia käyttötarkoituksia

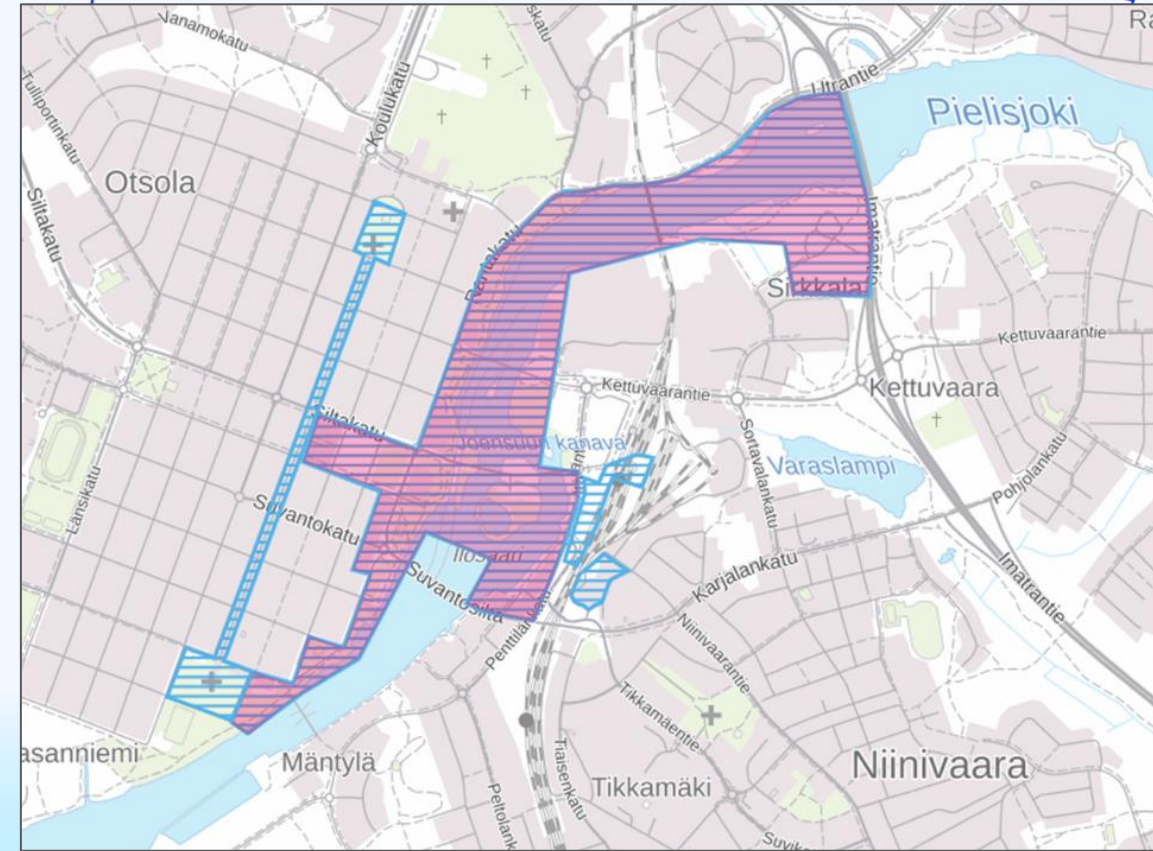

Rantapuistoja käytetään nykyään

Rantapuistojen kaavoituksessa huomioitavat suunnitelmat

- Sijainti valtakunnallisesti merkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä (RKY - Joensuun rantapuistovyöhykealue)
- Keskustan osayleiskaava (2012) ja sen yhteydessä tehdyt selvitykset.
- Oikeusvaikutukseton viherkaava (2015).
- Pyöräilyn ja jalankulun kehittämissuunnitelma 2030 (2017).
- Joensuun keskustavisio (2021)
- Kaupunginstrategia 2025–2029. ”Hyvä kasvaa Joensuussa” (2025)

RKY-alueen raja. Alueen kulttuurihistorialliset arvot on huomioitava tavallista tarkemmin kaavoituksessa.

Kaavatyön tavoite

- Vahvistaa rantapuistovyöhykkeen eri osa-alueiden luonnetta ja monipuolistaa sen käyttöä.
- Kaavatyössä:
 - selvitetään toimintojen lisäämisen edellytykset rantapuistojen alueella
 - ohjataan rakentamisen määrää, tapaa ja tyyliä puistoalueilla, alueen historiaa ja virkistysarvoja kunnioittaen
 - tarkastellaan puistoalueen jalankulku- ja pyöräily-yhteyksiä osana kaupungin pyöräilyn pääverkostoa, ja varataan kaavassa tarvittavat alueet.

Kaavamuutoksen keskeiset ratkaisut

- Ravintola- ja liiketilojen rakentamisen mahdollistaminen rantapuistojen alueelle.
- Nykyisten toimintojen sijainnin vahvistaminen sekä niiden mahdollisten laajentumisalueiden osoittaminen.
- Uusien osa-alueiden ja toimintojen osoittaminen puistoihin.
- Pyöräreitin linjauksen tarkistaminen sekä sille tarvittavien alueiden varaaminen.
- Uusien paikkojen osoittaminen laivoille ja kelluille palveluille sekä maankäyttöä ja rakentamista koskevien pelisääntöjen määrittely.

[Linkki kaavaluonnokseen](#)

Miten kaavaratkaisu kehittää rantapuistoja?

- Kaavatyössä on sovitettu yhteen erilaisia tarpeita ja tavoitteita.
- Julkinen tila säilyy kaikkien käytössä, ja puistojen luonne säilyy ennallaan.
- Rantapuistojen eri osa-alueiden ominaispiirteet on otettu huomioon ratkaisuissa.
- Kaava mahdollistaa uusia palveluita ja monipuolisemman käytön hallitusti.
- Pyöräilyn ja muun käytön yhteensovittamista on parannettu.
- Kaava luo pohjan alueen tulevalle kehittämiselle.

Kiitos ja hyvää syksyä!

